

A plenáris ülésen – többek között – az alábbi kérdésekben alakult ki egyetértés:

- az UNICEF információs hálózatot létre kell hozni;
- bár ez a hálózat kezdetben európai bázison épül ki, törekedni kell arra, hogy a többi régió számára is hozzáférhetővé váljék;
- a hálózatban a számítógépek alkalmazása nélkülözhetetlen, de ez nem jelentheti a hagyományos módon dolgozó információs intézmények kirekesztését a munkából;
- a hálózat kialakításának során fontos feladatként kell kezelni az információfelhasználók és -feldolgozók körének szélesítését.

A találkozó nyomán az illetékes hazai szervek megkezdték a tájékozódást a hazai részvétel lehetőségeinek, módjainak és feltételeinek felmérése érdekében.

(Kivonat *Budai Tamás* úti jelentéséből)

Érdekességek a Dialog online központ házatjáról

A *Dialog Information Services* vállalat nemrégiben különvált a híres *Lockheed Missiles and Space Company* nevű repülőgépgyártó cégtől, és azóta önálló információs vállalként működik. Ez a tény még nem nagyon terjedt el a hazai online felhasználók körében, ezért ma is úgy emlegetik a világ legnagyobb online szolgáltatását, mint a „Lockheed rendszert”, holott a valóságban Dialog a szolgáltató központ neve.

A Dialog rendszer óriási mágneslemez-táraiban 1982 végén mintegy 100 milliárd karaktert (betűt, számot stb.) tároltak. Ez a mennyiség egyenlő 25 ezer bibliakötet teljes szövegével, amelyek egymás mellé állítva mintegy másfél kilométernyi polcot foglalnának el. A tárolt információ egyik felét az adatbázisok anyaga teszi ki, ahogyan azokat az „adatbázis-termelőktől” átvették, a másik felét pedig a kereséshez használt invertált vagy index-fájlok alkotják. Minden esetben, amikor valamelyik adatbázist a legújabb havi vagy kétheti növekménnyel kiegészítik, felfrissítik, az invertált fájlt is újjászervezik és ismét betöltik. Ez azt jelenti, hogy mintegy 50 milliárd karaktert kell újra beírni a lemeztárukba minden hónapban. A rendszer jelenleg 170 adatbázist tart üzemben, tehát naponta átlag 4–6 adatbázist szerkesztenek át.

A sokféle feldolgozási művelet ellátásához és a központ 19 ezer megrendelőjének kiszolgálására a Dialog vállalat a jelenleg kapható legnagyobb teljesítményű számítógépet üzemelteti, méghozzá két példányban, amelyek párhuzamosan működnek. Mindkét gép valamennyi, mágneslemezeken tárolt adatbázishoz egyidejűleg is hozzáférhet, vagyis bármelyikük

meghibásodása esetén a másik gép egymaga is mindent elvégezhet. A gépek a keresési műveleteket és az adatbázisok felfrissítését egyszerre is el tudják látni, a gyakorlatban viszont az utóbbit éjszaka és hétvégeken szokták elvégezni.

A két fő számítógéphez csatlakoznak azok a kisebb, távközlés-vezérlő számítógépek, amelyekkel a Dialog központot közvetlenül összekapcsolják a Japánban és Nagy-Britanniában működő csomópontokkal, továbbá a TELENET, a TYMNET és az UNINET hálózatokkal. Ezek teszik lehetővé a Dialog rendszer elérését a világ bármely pontjáról.

A keresés eredményeképpen kapott információs találatokat a Dialog központban (éjszakai üzemből) offline nyomtatják ki. Erre lézersugaras nyomtatókat használnak, amelyek tulajdonképpen újra nyomtatják az adatbázisok kis részleteit, az online keresőkérdeéseknek megfelelően. Havonta sokmillió információs tételt nyomtatnak és postáznak, évi összvolumenük csaknem megegyezik a tárolt teljes információállománnyal.

Mekkora ez az állomány? 1982 végén összesen mintegy 70 millió rekord, kb. 170 bibliográfiai, statisztikai, faktográfiai stb. adatbázisban és adatbankban. Ez az információmennyiség az emberiség összegyűjtött tudásanyagának jelentős részét képviseli.

A tárolt információkhoz való szelektív hozzáférés – a keresés – hatalmas szellemi és gépi erőforrásokat igényel. A szolgáltatás ellátásához alkalmazott berendezések együttes értéke közel 18 millió dollár. A Dialog vállalatnál 100-nál több szakember dolgozik, akik feladata a számítógépek üzemeltetése mellett a felhasználók oktatása, a közönségszolgálat ellátása, marketing, gazdasági ügyintézés stb.

Új szolgáltatások

1982-ben a Dialog kínálata 43 új adatbázissal bővült, amelyek 15 millió új információs rekordot hoztak a meglévő milliókhoz. Ehhez járul még a négy új *ONTAP (ONline Training And Practice)* elnevezésű oktató fájl is, amelyek célja a kezdő felhasználók önálló gyakorlati lehetőségének biztosítása; ezeket ugyanis olcsóbban lehet elérni bármely egyéb adatbázisnál.

A rendszert bővítő legújabb adatbázisok közül kettő a mikroszámítógépekre vonatkozik. A *Microcomputer Index* adatbázis 25 szakfolyóirat cikkeit és termékinformációit dolgozza fel. Jelenleg 12 ezer rekordot tartalmaz, amelyek 1981 és 1982 teljes anyagát jelentik, és havonta mintegy 700 rekorddal bővítik. Az *International Software Database* több mint 10 ezer olyan számítógép-program adatát tartalmazza, amelyek mini- és mikroszámítógépekhez készültek. Az egyes rekordok tartalmazzák a program rövid leírását, adatait, alkalmazási területeit, milyen számítógépekhez alkalmasak, hol és milyen feltételekkel lehet hozzájutni stb.

Nemrégiben készült el az *Electronic Yellow Pages – Manufacturers Directory* nevű adatbank bevitele is. Ez az USA valamennyi gyárának adatait termékcsoportok szerinti bontásban tartalmazza, jelenleg mintegy 450 ezer rekordot. Az adatbankot félévenként frissítik fel.

1983 elején tervezik a MARQUIS WHO'S WHO adatbank bevitelét a rendszerbe. Ez az ismert *Ki Kicsoda* kiadványok amerikai változata, vagyis életrajzi adatokat tartalmaz egyes személyiségekről. Az adatbank online használata azonban többet nyújt, mint a kötet forgatása. Ugyanis azon túl, hogy egy-egy személyről különféle információkat lehet kikeresni, kombinált kérdéseket is feltehetünk, pl. ezekhez hasonlókat:

valamely városban dolgozó híres ügyvédek,

bizonyos kornál idősebb politikusok,

mely hírességeknak van ma születésnapja?

mely vállalatvezetőknek van tiszteletbeli doktorátusa stb.

A Dialog rendszer egy érdekes új szolgáltatása a *Knowledge Index*, amelyet otthoni személyi számítógéppel rendelkező felhasználóknak kínálnak. Az USA-ban élő magánszemélyek a Dialog néhány adatbázisát kedvezményes áron vehetik igénybe e szolgáltatás keretében. A szolgáltatás az esti és éjszakai órákban (hétköznap este 6-tól másnap reggel 5-ig) és hétvégeken (szombaton 8-tól éjfélig, vasárnap du. 3-tól hétfő hajnali 5-ig) működik. 12 adatbázis online keresésére terjed ki, ezek egységes ára mindössze 24 \$ óránként (beleértve a távközlési díjat is), a szolgáltatás „belépődíja” 35 \$. A 12 adatbázis rendes használati díja egyébként 35 és 95 \$/

óra között változik. A Knowledge Index otthoni adatbázis-keresést biztosít magán vagy „kisüzemi” online-szolgáltatási célokra, és hamarosan további adatbázisokat is bekapcsolnak.

/Chronolog, 10. köt. 12. sz. 1982. p. 233–241./

Roboz Péter

INGETRAUT DAHLBERG,

az *International Classification* c. folyóirat szerkesztője, a FID/CR és a Gesellschaft für Klassifikation elnöke

1983. május 20-án 10 órakor

Az osztályozáskutatás nemzetközi helyzete és kérdései a FID/CR tevékenysége alapján

címmel előadást tart az OSZK dísztermében (VIII. Pollack Mihály tér 10.). Az előadásra minden érdeklődőt szeretettel várunk, tolmácsolást biztosítunk.

az MKE Könyvtártechnikai és Gépesítési Bizottsága és az Osztályozási Bizottság

FOLYÓIRATOK – HÍRLAPOK

Szinopszis-folyóiratok a szerzők szemével nézve

Az utóbbi évek egyik sokat vitatott javaslata a szakirodalom növekedésével járó problémák megoldására az ún. *szinopszis-folyóirat*. Ennek mindig két változata készül: az egyik változat formája hagyományos ugyan, de a cikkeknek, tanulmányoknak csupán – a szerző által készített – 1–2 oldalas összefoglalóját közli, esetleg 1–2 diagrammal, táblázattal vagy a hivatkozásokkal együtt, míg a másik változatnál a teljes írásműnek – ugyancsak a szerző által készített, nyomdaérett – kéziratáról mikrofilmlap vagy miniprint készül (miniprint = csak nagyítóval olvasható apróbetűs szedés, egy-egy oldalra 4–9 normál nyomtatott oldalnyi szöveg kerül).

Előfordul, hogy az eredeti kéziratot archívumba helyezik, és csak rendelésre készítenek másolatot róla. A teljes szöveg, az általános szokásoknak megfelelően, rövid szerzői referátummal is kiegészül, de a szinopszis itt már nem jelenik meg.

Szinopszis-folyóiratok kiadásával számos tudományos társaság, szakmai intézmény kísérletezett. Az e gyakorlatra való áttérésnek általában kétféle módja van: meglévő folyóiratok részleges vagy teljes átalakítása szinopszis-folyóirattá, vagy új folyóiratok kibocsátása.

Az újonnan létrehozott folyóiratok egyike az angol RSC (Royal Society of Chemistry) kiadásában 1977 óta